ZINTEGROWANE PLANOWANIE ROZWOJU

KONCEPCJA KSZTAŁCENIA ORAZ PROGRAM KSZTAŁCENIA

(EFEKTY ORAZ PROGRAM STUDIÓW)

z uwzględnieniem uwag Pracowników
Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej
i Gospodarki Przestrzennej UAM

dr hab. Paweł Churski, prof. UAM
dr Paweł Motek
dr Robert Perdał
dr inż. Wojciech Dyba

Poznań, styczeń 2018

1) Uzasadnienie

Zintegrowane planowanie rozwoju stanowi jedno z podejść do programowania i realizacji działań związanych z interwencją rozwojową zmierzającą do skutecznego ograniczania różnic w poziomie i warunkach życia do poziomu akceptowalnego społecznie (Faludi, 2006; Molle, 2007). Stanowi ono jedno z podstawowych wyzwań kształtowania procesów społeczno-gospodarczych we współczesnym świecie. Ziobrowski (2015, s. 28) zalicza do nich: 1) coraz bardziej złożone procesy inwestycyjne o silnym oddziaływaniu na otoczenie, 2) coraz trudniejsze do rozwiązania problemy społeczne i funkcjonalne oraz 3) brak pewności co do rozwoju – wzrost nie będzie zjawiskiem stałym (jeśli coś zaplanujemy nie wiadomo czy to będzie zrealizowane, a jeśli coś wybudujemy nie wiadomo czy znajdzie się użytkownik). Markowski i Drzazga zwracają uwagę na fakt (2016, s. 16), że funkcjonujący dychotomiczny system planowania publicznego, skutkuje występowaniem sprzeczności procedowania i realizacji między sferą planowania gospodarczego i planowania przestrzennego. Prowadzi to wraz z uwzględnieniem systemowej natury przedmiotów planowania (tj. krajów, regionów, powiatów, gmin – terytoriów) do wniosku o konieczności zintegrowania procesów planowania (społeczno-gospodarczego i przestrzennego), zapewniającego uwzględnienie całokształtu uwarunkowań, celów i specyfiki przebiegu procesów rozwojowych, co powinno stać się fundamentem rekonstrukcji systemu planowania w Polsce (Parysek, 2016, s. 42-44).

Według Markowskiego i Drzazgi (2016, s. 17-18) „planowanie zintegrowane to holistyczny proces wyznaczania celów i budowania ścieżek dojścia do wyznaczonych w tym procesie celów, uwzględniający najważniejsze współzależności (relacje) między najważniejszymi elementami systemu sterowanego. Tak rozumiane planowanie zintegrowane, odnoszone do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego musi uwzględnić w kreatywnym procesie wyznaczania i osiągania celów ilościowe i jakościowe relacje rynkowe i pozarynkowe występujące między elementami podsystemów: społecznego, gospodarczego i szeroko rozumianego środowiska życia". Planowanie zintegrowane prowadzić powinno do wyeliminowania sprzeczności będących pochodną dychotomii systemu planowania publicznego poprzez tworzenie warunków dla realizacji zintegrowanego procesu planistycznego. Ich zdaniem (2016, s. 17) „istota planowania zintegrowanego nie leży w osiągnięciu zintegrowanego rozwoju (jak czasami na to się wskazuje), ale w zintegrowanym procesie planistycznym i decyzyjnym, który dobrze zastosowany powinien prowadzić do wysokiego stopnia zintegrowania podsystemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, a tym samym do zapewnienia celów rozwoju, w tym rozwoju *sustensywnego"*[1]. Parysek (2014, s. 17) zwraca uwagę na dylemat podejścia do zintegrowania planowania, które może dotyczyć procesu planowania lub/i efektu tego procesu czyli planu: „… w przypadku tworzenia planu zintegrowanego można by mówić o integrowaniu struktury (aspekt strukturalny), natomiast w przypadku zintegrowania planowania w grę wchodzi integracja procesu (planowania)…". Opowiada się przy tym jednoznacznie za zintegrowaniem procesu czyli planowania, przy ograniczonych, według tego Autora, możliwościach wdrożenia do zastosowań praktycznych planów zintegrowanych (Parysek, 2014; 2016a). Z kolei Kudłacz (2015) zwraca uwagę na brak systemowo przemyślanej synchronizacji planowania społeczno-gospodarczego

[1] Rozwój sustensywny w tym znaczeniu należy utożsamiać z rozwojem zrównoważonym.

i przestrzennego, podkreślając równocześnie, że integracja mechanizmów regulacji procesów rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego powinna dotyczyć trzech elementów tj. polityki, planowania oraz wdrażania ustaleń. Woźniak (2015) wyróżnia natomiast trzy następujące aspekty integracji planowania rozwoju:

- integracja poziomów planowania,
- integracja przedmiotów planowania,
- integracja dokumentów planistycznych.

Pierwszy dotyczy integracji pomiędzy istniejącymi poziomami planowania – europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Powinna tutaj obowiązywać funkcjonalna hierarchiczność, bazująca wprost na zasadzie subsydiarności. Drugi odnosi do podstawy integracji przedmiotów planowania, którą powinno być łączne postrzeganie różnych polityk publicznych i zadań, sektorowych i tematycznych. Trzeci natomiast zwraca uwagę na potrzebę integracji dokumentów planistycznych, który to proces nie powinien ograniczać się jedynie do unifikacji dokumentów, lecz powinien zmierzać do zapewnienia spójności merytorycznej pomiędzy nimi. Interesujące propozycje w zakresie wdrażania wskazanych aspektów integracji planowania rozwoju przedstawiają w polskiej literaturze przedmiotu Parysek (2014, 2016a), Markowski (2014), Noworól (2014) oraz Kudłacz (2015). Obok diagnozy obecnego głębokiego zakresu dychotomii systemu planowania w Polsce zwracają one uwagę na różne warianty wdrażania idei zintegrowanego planowania rozwoju. Propozycje te oparte są zarówno na podejściu ewolucyjnym, zakładającym stopniową integrację obecnych rozwiązań zmierzającą z czasem do zastąpienia obecnych podejść i narzędzi nowymi, jak i na podejściu radykalnym, bazującym na założeniu konieczności dokonania szybkich zmian i wdrażania nowych rozwiązań.

Uwzględniając dotychczasowy dorobek literatury przedmiotu znaczenie zintegrowanego planowania rozwoju powinno być rozpatrywane w trzech zasadniczych aspektach (Churski, Motek 2016): dążenia do rozwoju zrównoważonego, prawidłowości różnicowania się w przestrzeni rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego, ewolucji planowania publicznego.

Zintegrowane planowanie rozwoju należy rozpatrywać w powiązaniu z procesem postępującego odchodzenia współczesnego społeczeństwa od koncepcji rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na prostym wzroście ilościowym na rzecz zmian o charakterze jakościowym. Na tym tle szczególne znaczenie posiada teoria rozwoju zrównoważonego[2] upowszechniona w wymiarze globalnym m.in. poprzez Raport Brundtland (Report of the World…, 1987) definiująca ten proces jako taką eksploatację zasobów, kierunki inwestowania i rozwój technologiczny oraz zmiany instytucjonalne, które pozostają w harmonii i polepszają zarówno istniejący, jak i przyszły potencjał dla realizacji ludzkich potrzeb i aspiracji (Blowers, 2013). Cechą charakterystyczną rozwoju zrównoważonego jest jego wieloaspektowość, którą zwykle rozpatruje się w wielu wymiarach, wśród których najczęściej wskazuje się na: ekonomiczny, społeczny, przestrzenny, ekologiczny, oraz instytucjonalno-polityczny (Turner, Pearce, 1992; Blowers, 1993; Mierzejewska, 2006; Kiełczewski 2009; Borys 2011). Rozwój taki opiera się na kilku podstawowych pojęciach: (1) potrzeb i konieczności ich zaspokojenia, (2) sprawiedliwości społecznej w wymiarze wewnątrz- i międzypokoleniowym oraz (3) ograniczeń, jakie gospodarce narzuca środowisko przyrodnicze. Ma więc polegać na

[2] Patrz m.in. Rogall (2011).

odpowiednim i świadomym kształtowaniu, z uwzględnieniem wymiaru przestrzennego, relacji pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko (przede wszystkim przyrodnicze) a zaspokojeniem różnego typu potrzeb ludzkich, decydujących w znacznym stopniu o jakości życia (Petrişor, Petrişor 2013; Mierzejewska, 2015). Dążenie do zrównoważonego rozwoju zapewniającego warunki dla poprawy poziomu dobrobytu w społeczeństwie, który może zwiększać się pod warunkiem, że czyjekolwiek położenie polepsza się, a jednocześnie niczyje położenie się nie pogarsza, wymaga szerokiego i kompleksowego podejścia do tego procesu. Takie właśnie podejście jest podstawą polityki rozwoju zrównoważonego Unii Europejskiej oraz jej poszczególnych państw członkowskich (Zrównoważona Europa…, 2001; Europa 2020…, 2010). Polityka ta w dążeniu do rozwoju zrównoważonego stawia sobie za cel poprawę spójności obszarów Unii Europejskiej, którą to spójność rozpatruje się w wymiarze ekonomicznym, społecznym oraz terytorialnym. O ile dwa pierwsze wymiary są obecne w założenia strategicznych Wspólnot już od drugiej połowy lat pięćdziesiątych XX wieku, tj. Traktatu Rzymskiego o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej, to wymiar terytorialny, mający kluczowe znaczenie dla realizacji idei zintegrowanego rozwoju terytorialnego, dołączył do nich formalnie dopiero po Traktacie Lizbońskim, który wszedł w życie 1 grudnia 2009 r. Należy jednak podkreślić, że jego konkretyzacja stanowiła dłuższy proces uszczegółowiony m.in. dokumentami Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (1999), Karty Lipskiej (2007) i Europejskiej Agendy Terytorialnej 2020 (2011), w których podkreślano znaczenie wymiaru przestrzennego dla integracji działań zapewniających pełne wykorzystanie zasobów endogenicznych w procesie zrównoważonego rozwoju. Wskazuje się w nich na zintegrowane planowanie rozwoju jako podejście poprawiające koordynację różnych polityk sektorowych oraz rozwijające nowe poczucie odpowiedzialności za politykę zintegrowanego rozwoju. Jak podkreślają Markowski i Drzazga (2016) istota planowania zintegrowanego sprowadza się do zintegrowania procesu planistycznego i decyzyjnego. Integracja procesu planowania, na co wskazuje Parysek (2014, 2016a) stanowi bowiem warunek konieczny dla pełnego uwzględnienia i koordynacji procesów społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych w dążeniu do osiągnięcia rozwoju zrównoważonego terytoriów na obszarze Unii Europejskiej, co stanowi jeden z głównych celów działalności Wspólnoty. „Rozwój gospodarczy i społeczny są bowiem generatorami zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, a środowisko przyrodnicze wyznacza natomiast ramy rozwiązań" (Parysek, 2016a, s. 44). Tym samym idea rozwoju zrównoważonego może i powinna być traktowana jako nadrzędna, wskazująca cel i konkretyzująca założenia zintegrowanego planowania rozwoju na każdym poziomie przestrzennym. Jej znaczenie w skali lokalnej jest szczególnie istotne. Pozwala ona bowiem na komplementarne podejście zarówno na etapie programowania jak i realizacji działań rozwojowych, wykorzystując w pełni zasoby endogeniczne kapitału terytorialnego, jego powiązanie z otoczeniem oraz szanse i ograniczenia wymiaru strategicznego i przestrzennego, obecnych i przyszłych procesów rozwojowych dotyczących społeczności lokalnej zamieszkującej, zagospodarowującej i zarządzającej danym terytorium.

Zintegrowane planowanie rozwoju należy analizować w kontekście prawidłowości procesów rozwoju, które różnicują się w przestrzeni w zależności od występujących na poszczególnych obszarach uwarunkowań, czynników oraz procesów będących konsekwencją ich odmienności, jak również braku skuteczności działań interwencyjnych dążących do konwergencji poziomu rozwoju przy wykorzystaniu dotychczas dominującego w polityce

rozwoju modelu wyrównawczego (Churski, 2014a, 2014b). Brak oczekiwanej efektywności dotychczasowego podejścia wyrównawczego doprowadził do reorientacji celów europejskiej polityki spójności z utopijnego, jak się wydaje z perspektywy wielu lat doświadczeń państw członkowskich, niwelowania różnic na rzecz uzyskiwania korzyści z występowania zróżnicowania, którego poziom jest akceptowany społecznie i politycznie (Faludi 2006; Molle 2007, Ósme sprawozdanie…, 2013, Sixth Report on Economic…, 2014). Skuteczność zmiany paradygmatu polityki spójności i jej wpływu na procesy rozwojowe zależy m.in. od właściwego wykorzystywania specyficznych zasobów endogenicznych każdego z obszarów, tworzenia warunków do kształtowania powiązań funkcjonalnych obszarów polaryzacji rozwoju z ich otoczeniem oraz służącej poprawie efektywności podejmowanych działań koordynacji terytorialnej interwencji (m.in. Growing Unequal?... 2008; Barca 2009; Reshaping Economic... 2009; Regional Development… 2010; Barca in. 2012; Sixth Report on Economic…, 2014; Seventh Report on Economic…, 2017). Koordynacja ta dotyczy integracji działań sektorowych zgodnie ze specyfiką poszczególnych terytoriów i ich równoległego planowania z uwzględnieniem sfery planowania gospodarczego i planowania przestrzennego, co umożliwia zintegrowane planowanie rozwoju. W ten sposób obok społecznego i gospodarczego wymiaru polityki spójności, zgodnie z zapisami Traktatu Lizbońskiego, realizuje ona w pełni również jej wymiar terytorialny.

Korzyści wynikające z wdrożenia idei zintegrowanego planowania rozwoju związane z konwergencją oraz zrównoważeniem procesów rozwojowych powinny stanowić wystarczającą przesłankę dla dostosowania systemu planowania do realizacji tego rodzaju działań. Jak pisze Markowski (2014, s. 1) „…potrzeba zintegrowanego planowania rozwoju przez władze publiczne jest tak oczywista, że postulowanie jego wprowadzenia wydaje się czystym truizmem…". Jednak w praktyce polityki rozwoju zintegrowane i holistyczne myślenie, pomimo jego niezaprzeczalnych korzyści, napotyka na szereg barier wynikających zarówno z funkcjonowania hierarchicznych i sektorowych struktur organizacyjnych mocno utrwalonych w administracji publicznej, jak również bardzo utrwalonego biurokratycznego systemu wartości i interesów. Istotną przeszkodą, jak pisze Parysek (2014, s.18) jest również „…brak jednoznaczności w rozumieniu planu zintegrowanego oraz planowania zintegrowanego…", przy jednoczesnych obiektywnie występujących różnicach funkcjonowania systemu gospodarczo-społecznego (duża dynamika i nieprzewidywalność) oraz systemu przestrzennego (duża inercja), a także braku zinstytucjonalizowanych struktur planistycznych planowania zintegrowanego. Nie bez znaczenia jest także swoista dewaluacja pojęcia „zintegrowany", które w ostatnim okresie jest mocno wykorzystywane, w tym również nadużywane w kontekście określania działań realizowanych tylko pozornie w sposób skoordynowany i uwzględniający wieloaspektowość procesów rozwojowych. Dotychczas podejmowane po przełomie lat dziewięćdziesiątych w Polsce próby łączenia planowania strategicznego z planowaniem przestrzennym nie przynoszą zakładanych rezultatów[3]. Po części jest to z pewnością konsekwencją zbyt dużego politycznego uzależnienia planowania strategicznego, co jest typowe dla młodych demokracji i kształtujących się systemów politycznych. Z drugiej strony należy pamiętać, że system planowania przestrzennego funkcjonujący w Polsce opiera się na niedoskonałych podstawach prawnych, które

[3] Nie należy w tym miejscu zapominać o cennych doświadczenia polskiego systemu planowania lat 60. XX w. dotyczących opracowywania planów regionalnych posiadających charakter planów zintegrowanych.

umożliwiają występowanie wielu nieprawidłowości, a nawet patologii w praktyce zagospodarowania przestrzennego (Parysek, 2015, 2016b). W tych uwarunkowaniach próby integracji zbyt upolitycznionego systemu planowania strategicznego z opartym na wadliwych podstawach prawnych systemem planowania przestrzennego nie mogą przynieść oczekiwanych rezultatów. „Odrębnie funkcjonujący system publicznego planowania rozwoju gospodarczego sprawia, że w naturalny sposób dochodzi do sprzeczności procedowania i realizacji między sferą planowania przestrzennego i gospodarczego" (Markowski, Drzazga, 2016 s. 16). Nie bez znaczenia pozostaje jednak fakt aktywności samorządów terytorialnych w przedmiotowym zakresie, które nie bacząc na bariery podejmują wspólne działania w zakresie terytorialnej integracji planowania, zwłaszcza na obszarach metropolitalnych największych miast w Polsce (Kaczmarek, 2015a, 2015b, 2015c).

Wyróżnione uzasadnienie znaczenia zintegrowanego planowania rozwoju wskazuje na konieczność przeprowadzenia swoistej rewolucji i zmiany modelu planowania rozwoju w Polsce przy wykorzystaniu szerokich możliwości narzędziowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Potwierdzają to zarówno rekomendacje środowisk opiniotwórczych, w tym Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwa Urbanistów Polskich (Założenia i kierunkowe zasady…, 2014), jak również postulaty praktyków polityki rozwoju. Idea ta znajduje również poparcie w kręgach administracji rządowej, w tym przede wszystkim Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Strategicznie dla rozwoju…, 2011), a obecnie Ministerstwa Rozwoju (Strategia na rzecz…, 2017; System Zarządzania…, 2017). Dodatkowo w najbliższym czasie planowane jest wprowadzenie zmian legislacyjnych – nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz uchwalenie Kodeksu urbanistyczno-budowlanego. Trwające obecnie prace w Ministerstwie Rozwoju dotyczące nowelizacji Ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późniejszymi zmianami) zmierzają do wprowadzenia obligatoryjnego zintegrowanego planu rozwoju na wszystkich poziomach terytorialnych programowania i realizacji polityki rozwoju w Polsce. Równolegle Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa przygotowuje Kodeks Urbanistyczno-Budowalny, który zastąpi Ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717, z późniejszymi zmianami) oraz wszystkie „specustawy". Nowy akt prawa również przewiduje wprowadzenie do praktyki planistycznej zintegrowanego planu rozwoju. Należy zakładać, że przedmiotowe zmiany wejdą w życie najpóźniej w pierwszej połowie 2018 r. Do tego czasu Ministerstwo Rozwoju przeprowadzi pilotaż we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego, którego wyniki z jednej strony przyczynią się do optymalizacji ostatecznej formy proponowanych zmian, a z drugiej strony służyć będą opracowaniu podręcznika wdrażania tego nowego podejścia do praktyki działania administracji publicznej w Polsce.

Powyższe fakty i prawidłowości prowadzą do wniosku, że zintegrowane planowanie rozwoju jest niezbędnym warunkiem dla zapewnienia skuteczności działań interwencyjnych zmierzających do konwergencji rozwoju oraz dążenia do rozwoju zrównoważonego, a także podstawą dla budowy nowej, bardziej efektywnej, organizacji systemu planowania w Polsce. Potwierdza to konieczność rozpoczęcia kształcenia w tym obszarze, które zapewni możliwość przygotowania nowych pracowników oraz uzupełnienia wiedzy, umiejętności i kompetencji

obecnym pracowników wszystkich instytucji zaangażowanych jako interesariusze procesu programowania, realizacji i monitoringu polityki rozwoju państwa (Parysek 2016c).

2) Koncepcja kształcenia

Studia I stopnia, inżynierskie (3,5 letnie, 7-semestralne).
Profil ogólnoakademicki.
Studia stacjonarne – 35 osób (1 grupa wykładowa, 2 grupy laboratoryjne, 2 grupy lektoratowe), studia niestacjonarne – 20 osób (1 grupa wykładowa, 1 grupa laboratoryjna, 1 grupa lektoratowa).
Kierunek wieloobszarowy: obszar wiedzy/dziedzina nauki/dyscyplina naukowe:

- obszar nauk przyrodniczych/dziedzina nauk o Ziemi/geografia,
- obszar nauk społecznych/dziedzina nauk społecznych, dziedzina nauk ekonomicznych/ socjologia, ekonomia, nauki o zarządzaniu
- obszar nauk technicznych/dziedzina nauk technicznych/ architektura i urbanistyka

Program studiów: około 2700 godzin – 210 ECTS – studia stacjonarne i około 1350 godzin – 210 ECTS – studia niestacjonarne

W okresie 1.10.2018-02.2022 I cykl kształcenia będzie finansowany w ramach projektu POWER ***Zintegrowane Planowanie Rozwoju – kuźnia kadr dla sektora kreującego politykę rozwoju*** (POWR.03.01.00-00-N055/16-00).

Głównymi celami uruchomienia kształcenia na nowym co do zakresu i innowacyjnym co do stosowanych metod i technik kształcenia kierunku studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* są:

1. Zapewnienie wiedzy, umiejętności i kompetencji studentom z zakresu znaczenia zintegrowanego planowania rozwoju dla optymalizacji współczesnych procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zmierzających do efektywnego obniżenia różnic rozwojowych, tworzenia warunków do zrównoważonego rozwoju oraz wdrożenia nowego systemu planowania procesów rozwojowych w Polsce.
2. Wzmocnienie powiązań z praktyką w obszarze dydaktyki związanej ze zintegrowanym planowaniem rozwoju oraz budowa sieci współpracy instytucji naukowych i instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, zwłaszcza w zakresie kształtowania umiejętności praktycznych oraz w kontekście upowszechniania dobrych praktyk związanych z zastosowaniem tego podejścia w praktyce administracji publicznej, m.in. poprzez realizację zajęć i staży w instytucjach będących interesariuszami procesu rozwoju i jego planowania w wymiarze strategicznym i przestrzennym.
3. Opracowanie nowych oraz poszerzenie istniejących materiałów dydaktycznych dotyczących znaczenia zintegrowanego planowania rozwoju w systemie planowania państwa.
4. Promocja efektów kierunku przyczyniająca się do upowszechniania idei zintegrowanego planowania rozwoju jako podejścia zapewniającego racjonalizację działań w kierunku poprawy efektywności procesów rozwojowych.

Kierunek studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* będzie realizowany na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych (WNGiG) w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej (IGSEiGP).Na Wydziale prowadzone są studia na 8 kierunkach (w tym 4 inżynierskich), łącznie w 18 specjalizacjach, na których studiuje

ok. 2.500 studentów w trybie stacjonarnym i ok. 500 w trybie niestacjonarnym. IGSEiGP prowadzi kierunek studiów *gospodarka przestrzenna* oraz dwie specjalności w ramach kierunku *geografia* (geoanaliza społeczno-ekonomiczna na studiach I stopnia oraz geografia społeczno-ekonomiczna na studiach II stopnia). Nowy kierunek studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* czerpie z doświadczeń zdobytych przez pracowników Instytutu w procesie kształcenia na wymienionych kierunkach studiów i specjalnościach, a przede wszystkim na *gospodarce przestrzennej*. Początki kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych miały miejsce w latach 1989-1990 i należy je wiązać z transformacją ustrojową i przemianami społeczno-gospodarczymi zachodzącymi w tamtym okresie w Polsce (Parysek 2017) Pojawiające się wówczas nowe szanse, ale także występujące stare i ujawniające się nowe zagrożenia, w tym m. in. związane ze złym stanem gospodarki przestrzennej, przełożyły się na rozwój i pogłębienie badań naukowych gospodarki przestrzennej, a także potrzebę wykształcenia odpowiednich kadr zajmujących się planowaniem przestrzennym oraz rozwojem społeczno-gospodarczym. Podjęte w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM działania, doprowadziły w 1991 roku do przeprowadzenia pierwszej rekrutacji na tym nowatorskim wówczas kierunku studiów (Parysek 2017). Wypracowana na początku lat 90. XX w. koncepcja kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w UAM w kolejnych latach podlegała licznym zmianom, co powodowane było głównie rozwojem koncepcji teoretycznych w naukach związanych z gospodarką przestrzenną, przemianami zachodzącymi w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego i procesu dydaktycznego, zmianami społecznymi, gospodarczymi i w zagospodarowaniu przestrzennym w Polsce, rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych, zmianami na rynku pracy, a także potrzebami praktyki, zgłaszanymi przez administrację publiczną oraz przedsiębiorców. *Gospodarka przestrzenna* jest kierunkiem studiów o charakterze interdyscyplinarnym i wieloobszarowym. Czerpie z dorobku wielu nauk m.in. przyrodniczych, społecznych, technicznych, a nawet rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Kształcenie na tym kierunku w Polsce prowadzone jest w uniwersytetach, uniwersytetach ekonomicznych, uniwersytetach przyrodniczych oraz na politechnikach. Kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna* bazuje na trwałym i szerokim fundamencie wyników badań naukowych oraz szerokiej sferze doświadczeń tej dziedziny praktyki działań administracyjnych.

Uruchomienie kształcenia na nowym kierunku studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* wynika nie tylko z doświadczeń Instytutu wynikających z prowadzonych badań naukowych i kształcenia w zakresie gospodarki przestrzennej i geografii społeczno-ekonomicznej, ale jest także odpowiedzią na zmiany społeczno-gospodarcze i przestrzenne, jakie zaszły w Polsce od początku XXI w. Wynikają one zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, takich jak postęp technologiczny, globalizacja, integracja z Unią Europejską, zmiany klimatyczne, wyzwania związane z pozyskiwaniem energii, jak i procesów wewnętrznych takich jak transformacja i postęp gospodarczy, zmiany demograficzne, rosnąca świadomość problemów społecznych i środowiskowych, wrastająca skala zróżnicowań rozwojowych w przestrzeni. Tempo tych zmian rośnie i pociąga za sobą konieczność większej koordynacji oraz kompleksowego ujmowania planowania, realizacji i monitorowania zamierzeń rozwojowych: społeczno-gospodarczych i przestrzennych, na różnych szczeblach terytorialnych – od lokalnego, poprzez

regionalny, aż po krajowy i europejski. Potrzebę integracji planowania rozwoju podkreśla się w wielu obowiązujących dokumentach o charakterze strategicznym – w tym w m.in. Nowej Agendzie Terytorialnej Unii Europejskiej (2011), Pakcie Amsterdamskim – Agendzie Rozwoju Miast UE (2016), jak również najnowszej rządowej Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (2017). Wymusza to budowę nowego podejścia do polityki rozwoju, opartego na zmianach prawno-administracyjnych, m.in. w zakresie planowania strategicznego procesów społeczno-gospodarczych, planowania przestrzennego, rewitalizacji, zarządzania obszarami metropolitalnymi i wielu innych. Trwające obecnie w Polsce prace legislacyjne nad zmianami w zakresie planowania przestrzennego zakładającymi wprowadzenie w życie Kodeksu Urbanistyczno-Budowlanego oraz nad nowelizacją Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, potwierdzają pilną konieczność dostosowania się do nowych uwarunkowań prawnych, w tym przygotowania kadr administracji publicznej do nowych zadań i wyzwań. Oba te akty prawne przewidują bowiem opracowywanie Zintegrowanych Planów Rozwoju. W ten sposób trwająca od kilku lat w polskiej i zagranicznej literaturze naukowej dyskusja nad pojęciem i zakresem zintegrowanego planowania konkretyzuje się w działaniach praktycznych. Zintegrowane planowanie rozwoju dotyczy więc:

a) integracji planowania, realizacji i monitoringu procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego, z uwzględnieniem ich uwarunkowań, czynników oraz barier,
b) integracji dokumentów wspomagających kształtowanie rozwoju w wymiarze strategicznym i w wymiarze przestrzennym (m.in. strategii i programów rozwoju oraz planów przestrzennych),
c) dominującej roli terytorium jako podstawy integracji procesów rozwojowych – rozumianego jako obszar, na którym zachodzą procesy rozwoju, w których uczestniczą różne podmioty, i które są zarządzane w sposób przestrzenno-funkcjonalny i całościowy.

Koncepcja kształcenia na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju*, kierunku wieloobszarowym zaliczonym do obszaru nauk społecznych, przyrodniczych i technicznych oparta jest na następujących założeniach.

1) Podstawą kształcenia na kierunku są prowadzone w IGSEiGP badania naukowe, których wyniki budują bazę wiedzy w zakresie aktualnych koncepcji badawczych i teorii naukowych odnoszących się do dyscyplin naukowych związanych ze zintegrowanym planowaniem rozwoju takich jak np. geografia, ekonomia, socjologia, nauki o zarządzaniu czy też architektura i urbanistyka. Prowadzone przez pracowników badania naukowe (głównie w zakładach skupiających osoby zajmujące się podobną problematyką), których wymiernym efektem są realizowane granty badawcze, publikacje w czasopismach z listy A i B MNiSW, udział w konferencjach naukowych oraz staże w innych uczelniach, mają przełożenie na proces kształcenia, w tym głównie treści kształcenia przekazywane studentom na zajęciach. W związku z tym studenci mają możliwość zdobycia aktualnej i pogłębionej wiedzy dotyczącej procesów społeczno-gospodarczych i przyrodniczych występujących w różnych skalach przestrzennych. Wieloobszarowość kierunku powoduje, że zajęcia dydaktyczne prowadzą nauczyciele posiadający dorobek naukowy i reprezentujący różne obszary i dyscypliny. Jest to zgodne z misją UAM zapisaną w strategii rozwoju, która zakłada

powiązanie nauki i kształcenia, stałe poszerzanie i aktualizację badań naukowych i programów kształcenia, umiędzynarodowienie nauki i kształcenia, poszerzanie oferty dydaktycznej („Jesteśmy silni jednością badań i kształcenia") i celami strategicznymi w zakresie: a) osiągania najwyższych kategorii naukowych przez wszystkie podstawowe jednostki organizacyjne oraz zwiększanie liczby publikacji o zasięgu międzynarodowym, a także b) najwyższej jakości kształcenia, weryfikacji programów kształcenia i programów studiów, rozwijania nowych obszarów kształcenia oraz poszerzania oferty zajęć w językach kongresowych. Wpisuje się to również w misję WNGiG, którą jest osiągniecie różnorodności i synergii transdyscyplinarnych badań oraz kształcenia, a także cele strategiczne dotyczące osiągnięcia najwyższej jakości kształcenia.

2) W procesie kształcenia dużą wagę przywiązuje się do zagadnień praktycznych. Zintegrowane planowanie rozwoju to nie tylko działalność uprawiana naukowo, ale także działalność praktyczna. Dlatego też w programie kształcenia istotną rolę odgrywają zajęcia warsztatowe, projektowe, laboratoryjne oraz ćwiczenia terenowe, a także obowiązkowe praktyki zawodowe. Zajęcia ze studentami obok nauczycieli akademickich prowadzą osoby z dużym doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią np. wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, pracownicy administracji rządowej i samorządowej, pracodawcy. Dzięki wprowadzeniu do programu kształcenia tych modułów, studenci nabywają niezbędne do pracy zawodowej umiejętności i kompetencje. Uwzględnienie aspektów praktycznych w kształceniu wynika w dużej mierze z potrzeb zgłaszanych przez otoczenie społeczno-gospodarcze oraz rynek pracy. Z jednej strony opinie osób, które nie są pracownikami UAM, a które prowadzą zajęcia ze studentami, rozmowy prowadzone z pracodawcami zatrudniającymi, czy też przyjmującymi na praktyki zawodowe i staże studentów kierunku, wspólne konferencje (np. z Towarzystwem Urbanistów Polskich, Ministerstwem Rozwoju, Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu), a z drugiej raporty i wytyczne programów strategicznych[4] wskazują na konieczność uwzględniania aspektów praktycznych w kształceniu. W Instytucie mają siedzibę dwa centra badawcze, tj. Centrum Badań Metropolitalnych UAM oraz Centrum Analiz Przestrzennych i Społeczno-Ekonomicznych, które poprzez współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym i zaangażowanie w nią pracowników Instytutu i studentów kierunku, umożliwiają wykorzystanie wiedzy teoretycznej w praktyce i zdobycie doświadczenia zawodowego. Ponadto w Instytucie funkcjonują trzy laboratoria (Laboratorium Modelowania Ekonometryczno-Przestrzennego, Laboratorium Projektowania Urbanistycznego i Architektonicznego oraz Laboratorium Regionalnych Systemów Informacji Geograficznej) dzięki którym możliwe jest prowadzenie badań naukowych oraz przygotowywanie ekspertyz na rzecz otoczenia społeczno-gospodarczego. Wszystkie wymienione działania nawiązują do misji UAM, zgodnie

[4] Przykładowo: Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2012. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Ministerstwo Rozwoju, 2010. Potrzeby kształcenia kadr administracji publicznej w zakresie zarządzania rozwojem, IGSEiGP, 2010 (na zlecenie MRR). Analiza kwalifikacji i kompetencji kluczowych dla zwiększenia szans absolwentów na rynku pracy, Agrotec 2014 (na zlecenie NCBiR).

z którą Uniwersytet jest uczelnią otwartą na potrzeby miasta i regionu, pogłębia związki z praktyką gospodarczą, przyczyniając się do wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu („Jesteśmy częścią Wielkopolski, Polski, Europy i Świata"), a także przygotowuje do pracy zawodowej wysoko wykwalifikowanych, przedsiębiorczych, pełnych inicjatywy i twórczych absolwentów („Tworzymy elity życia społecznego i gospodarczego"). Ponadto wiąże się to z celami strategicznymi - uniwersytet otwarty na otoczenie, a także współpraca z przedsiębiorstwami oraz pracodawcami. Wpisuje się to również w misję WNGiG którą jest osiągniecie różnorodności i synergii transdyscyplinarnych badań oraz kształcenia, a także cel strategiczny: najwyższej jakości kształcenia poprzez dopasowanie programów studiów do rynku pracy oraz otwartość Wydziału na otoczenie.

3) W koncepcji kształcenia uwzględnione zostały założenia Procesu Bolońskiego oraz zagraniczne wzorce oraz standardy. Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM jest członkiem Regional Studies Association oraz Association of European Schools of Planning. Dzięki członkostwu w tej pierwszej organizacji pracownicy Instytutu uczestniczą w licznych warsztatach i konferencjach dotyczących badań nad rozwojem społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast oraz regionów. Natomiast członkostwo w tej drugiej organizacji pozwala poznać najnowsze koncepcje, trendy i wyzwania związane z kształceniem w szkołach planistycznych w Europie. Pracownicy Instytutu są również bardzo aktywni w pracach International Geographical Union, zwłaszcza w Komisjach: Local and Regional Development, Urban Commission: Urban Challenges in a Complex World oraz Geography of Governance. Uruchomienie nowego kierunku studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* oraz aktywność Instytutu w tych organizacjach skutkować będzie Jego pozycją jako lidera innowacji dydaktycznych związanych z kształceniem w zakresie podejścia zintegrowanego do procesów rozwojowych, zarówno na europejskim, jak i krajowym obszarze szkolnictwa wyższego. Jest to zgodne z misją UAM w zakresie powiązania nauki i kształcenia, umiędzynarodowienia nauki i kształcenia, poszerzania oferty dydaktycznej („Jesteśmy silni jednością badań i kształcenia") oraz Uniwersytetem jako uczelnią europejską w dziedzinie nauki i dydaktyki, jednocześnie otwartą na potrzeby miasta i regionu, realizującą liczne inicjatywy dydaktyczne („Jesteśmy częścią Wielkopolski, Polski, Europy i Świata"). Wpisuje się to również w następujące cele strategiczne Uniwersytetu: 1) badania naukowe na światowym poziomie, 2) najwyższa jakoś kształcenia oraz 3) Uniwersytet otwarty na otoczenie. Nawiązuje to jednocześnie do misji Wydziału, którą jest osiągniecie różnorodności i synergii transdyscyplinarnych badań oraz kształcenia, a także celów strategicznych związanych z prowadzeniem badań na światowym poziomie, osiągnięciem najwyższej jakości kształcenia oraz otwartością Wydziału na otoczenie.
4) Koncepcja kształcenia zakłada stały monitoring programów i jakości kształcenia. W Uniwersytecie funkcjonuje Uczelniany System Zarządzania Jakością Kształcenia, którego głównymi celami jest stymulowanie ciągłego doskonalenia jakości kształcenia, budowanie etosu nauczyciela akademickiego oraz podnoszenie poziomu wykształcenia absolwentów. Podstawowymi działaniami osiągnięcia tych celów jest:

przygotowanie wytycznych dla wydziałowych komisji ds. jakości kształcenia w zakresie programów kształcenia, analiza jakości procesu kształcenia, badanie kariery zawodowej absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do pracy. Działaniem Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia objęci są pracownicy Uniwersytetu oraz studenci i doktoranci studiujący na wszystkich poziomach i formach studiów. W ramach tego systemu na Wydziale funkcjonują dwie komisje zajmujące się jakością kształcenia. Są to: Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia. Pracownicy Instytutu, doktoranci oraz osoby z otoczenia społeczno-gospodarczego prowadzący zajęcia na kierunku gospodarka przestrzenna podlegają procedurze hospitacji, a po zakończonych zajęciach studenci mają możliwość oceny zajęć poprzez wypełnienie ankiety dostępnej w systemie USOS. Wyniki ankiet są jednym z elementów branych pod uwagę podczas oceny działalności dydaktycznej pracowników. Ze względu na innowacyjny charakter kierunku studiów *zintegrowane planowanie rozwoju* związany m.in. z bardzo szeroką partycypacją interesariuszy zewnętrznych w proces opracowywania jego programu kształcenia, również na etapie monitoringu jego realizacji przewiduje się poszerzony zakres aktywnego uczestnictwa przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w ewaluacji realizacji procesu kształcenia i związanych z nim podstaw programowych. Przedstawione zasady nawiązują do misji UAM dotyczącej powiązania nauki i kształcenia, stałego poszerzania programów kształcenia, poszerzania oferty dydaktycznej, podnoszenia jakości dyplomu oraz celów strategicznych: najwyższa jakoś kształcenia, ocena jakości kształcenia, weryfikacja programów kształcenia i programów studiów, powiązanie efektów kształcenia z wymogami rynku pracy, a także rozwijanie nowych obszarów kształcenia. Wpisuje się to również w misję Wydziału w zakresie osiągnięcia różnorodności kształcenia oraz cel strategiczny - osiągnięcie najwyższej jakości kształcenia, głównie poprzez: modyfikację programów studiów i dopasowanie programów studiów do rynku pracy.

5) W procesie kształcenia zakłada się wprowadzanie nowych i doskonalenie istniejących metod weryfikacji osiągania zakładanych efektów kształcenia przez studentów. Weryfikacja obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i występuje na wszystkich etapach kształcenia. Od poszczególnych przedmiotów, poprzez ćwiczenia terenowe, praktyki zawodowe, proces dyplomowania, aż do weryfikacji efektów kształcenia podczas badania losów absolwentów. Podstawowymi metodami weryfikacji są: egzaminy i zaliczenie (ustne, pisemne, w formie testowej lub opisowej), przygotowanie (wygłoszenie) referatu, przygotowanie projektu, zawierającego część tekstową i opracowanie graficzne, obronę projektu, wykonanie zadań laboratoryjnych, przygotowanie portfolio. W kształceniu na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* szczególne znaczenie posiada podejście projektowe oraz praca indywidualna i zespołowa moderowana przez nauczyciela akademickiego lub praktyka z przygotowaniem dydaktycznym. Duży udział w weryfikacji efektów kształcenia działań opartych na tej grupie metod i technik dydaktycznych pozwala studentom gromadzić efekty swoich prac w formie projektów kompletowanych w portfolio, które prezentowane jest zarówno podczas

egzaminu dyplomowego, jak i na etapie wchodzenia na rynek pracy (staż, poszukiwanie pracy). W procesie weryfikacji osiąganych efektów kształcenia szczególne znaczenie ma proces dyplomowania, który w całości (złożenie pracy, sprawdzenie przez system antyplagiatowy, zatwierdzenie pracy przez promotora, wpisanie recenzji, wyznaczenie terminu egzaminu dyplomowego itd.) odbywa się przez ogólnouczelniany elektroniczny system APD. Proces dyplomowania na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* jest innowacyjny w stosunku do dotychczas prowadzonych kierunków studiów. Absolwent w procesie dyplomowania przygotowuje pracę dyplomową w formie skompletowanego i usystematyzowanego portfolio, które poszerzone jest o wybrany i uzgodniony z Promotorem problem opracowany w kontekście teoretyczno-operacyjnym, na bazie uzyskanych przez studenta w toku studiów: wiedzy, umiejętności i kompetencji. Przedstawione działania pozwalają w pełni zrealizować misję i cele strategiczne Uniwersytetu związane głównie z: podnoszeniem jakości dyplomu, oceną jakości kształcenia, weryfikacją programów kształcenia i programów studiów, informatyzacją procesu kształcenia oraz Wydziału dotyczące osiągania najwyższej jakości kształcenia poprzez np. monitorowanie osiąganych przez studentów efektów kształcenia.

6) Jednym z filarów koncepcji kształcenia jest włączanie studentów w badania naukowe. Studenci kierunku wspólnie z pracownikami Instytutu prowadzą badania, których rezultatem są publikacje naukowe oraz wystąpienia na konferencjach naukowych. W ten sposób studenci przygotowywani są do podjęcia studiów II, a później III stopnia i prowadzenia badań zgodnie ze standardami naukowymi takimi jak np. uczciwość, rzetelność, dokładność oraz przestrzeganie praw autorskich. Rezultaty aktywności naukowej studentów mogą być również wykorzystywane w procesie dyplomowania (opracowanie wybranego problemu w ramach pracy dyplomowej). Działania te wpisują się w misję Uniwersytetu wiążącą naukę i kształcenie oraz cel strategiczny polegający na rozwoju studenckiego ruchu naukowego. Są one również zgodne z misją i celami Wydziału, głównie w zakresie promowania prac studentów poprzez np. wydziałowe konkursy na najlepsze pracy dyplomowe.
7) Koncepcja kształcenia zakłada stwarzanie studentom dodatkowych możliwości zdobywania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych z ideą kształcenia przez całe życie. W ramach obowiązujących programów kształcenia na studiach I studenci kierunku mają zagwarantowaną możliwość wyboru wielu modułów fakultatywnych, dzięki którym mogą rozwijać swoje indywidualne zainteresowania. Ważnym wyróżnikiem kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* jest sposób realizacji modułów fakultatywnych, w ramach których przewiduje się stosowanie tych samych zasad jak w przypadku modułów obligatoryjnych, w tym m.in.: każdy moduł przewiduje realizację zajęć w formie wykładu, ćwiczeń (warsztatu/laboratorium), spotkań z praktykiem, wykonanie projektu, a w realizację procesu dydaktycznego zaangażowani będą nauczyciele akademiccy, praktycy aktywni zawodowo, a także eksperci krajowi reprezentujący ośrodki akademickie oraz administrację publiczną. Studenci mogą również studiować w trybie indywidualnej organizacji studiów albo indywidualnego toku studiów, przez co dochodzi do indywidualizacji procesu kształcenia, które w jeszcze większy stopniu umożliwiają studentom kształtowanie

swoich ścieżek rozwoju naukowego. Działania te realizują cele strategiczny UAM i WNGiG dotyczące najwyższej jakości kształcenia poprzez wspieranie możliwości indywidualnego wyboru zajęć przez studentów I i II stopnia, rozwijanie nowych obszarów kształcenia, budowę oferty i promowanie uczenia się przez całe życie (LLL) oraz indywidualizację procesu kształcenia.

8) W ramach koncepcji kształcenia podejmowane są działania aktywizujące i zwiększające mobilność studentów oraz umiędzynarodowienie studiów. Studenci *zintegrowanego planowania rozwoju* mogą działać w samorządzie studentów UAM i WNGiG, kołach naukowych (Koło Naukowe Geografów im. S. Pawłowskiego oraz Akademickie Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej) czy też organizować konferencje studenckie. Ponadto uczestnicząc w programie ERASMUS+ przez jeden albo dwa semestry mają możliwość studiowania na różnych uczelniach w Europie. W ten sposób kształcenie na kierunku wpisuje się w misję zgodnie z którą Uniwersytet jest uczelnią europejską w dziedzinie nauki i dydaktyki oraz cel w zakresie wzrostu mobilności studentów.
9) Monitorowanie losów i kontakty z absolwentami kierunku pozwalają z jednej strony na modyfikacje programów kształcenia, a z drugiej czerpanie z doświadczeń zawodowych tych osób. Dzięki organizowanym spotkaniom pracowników Instytutu z absolwentami oraz studentów z absolwentami możliwe jest poznanie potrzeb pracodawców w zakresie kształcenia oraz praktycznych problemów rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Działania te realizują cel strategiczny UAM: Uniwersytet otwarty na otocznie, przede wszystkim w zakresie intensyfikacji współpracy z absolwentami.

3) Minimum kadrowe – od października 2018 roku

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów minimum kadrowe na określonym kierunku studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim jeżeli posiada zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy lub artystyczny w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Każdy obszar kształcenia, do którego przyporządkowano kierunek studiów, powinien być reprezentowany w minimum kadrowym przez co najmniej jednego nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek naukowy lub artystyczny w obszarze wiedzy odpowiadającym temu obszarowi kształcenia. Ponadto podstawowa jednostka organizacyjna uczelni zalicza do minimum kadrowego nauczycieli akademickich, dla których uczelnia, w skład której wchodzi ta jednostka, jest podstawowym miejscem pracy.

Wstępna propozycja minimum kadrowego (obowiązująca od października 2018 roku) przedstawia się następująco:

1) dr hab. Artur Bajerski, prof. UAM
2) dr hab. Paweł Churski, prof. UAM
3) dr hab. Krzysztof Stachowiak, prof. UAM
4) prof. dr hab. Tadeusz Stryjakiewicz,
5) dr inż. Wojciech Dyba
6) dr Łukasz Mikuła
7) dr Paweł Motek
8) dr Robert Perdał
9) dr inż. arch. Kamila Sikorska-Podyma
10) dr Marcin Woźniak

4) Efekty kształcenia

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji	6
Obszar/obszary kształcenia (podstawowe obszary kształcenia)	– Obszar nauk przyrodniczych - 40%
Obszar/obszary kształcenia (dodatkowe obszary kształcenia)	– Obszar nauk społecznych - 30% – Obszar nauk technicznych - 30%

1. Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku studiów

Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia uwzględnia uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia dla poziomów 6-7 określone w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 64 i 1010) oraz charakterystyki drugiego stopnia dla poziomów 6-7 określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6-8 (Dz. U z 2016 r. poz. 1594).

Symbol	Kierunkowe efekty kształcenia	Odniesienie do: – uniwersalnych charakterystyk poziomów w PRK[5] – charakterystyk drugiego stopnia PRK[6]	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia PRK[7] dla obszarów kształcenia z zakresu: *nauk społecznych, przyrodniczych oraz technicznych*
Wiedza: absolwent zna i rozumie			
ZPR_W01	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii, geografii właściwe dla planowania strategicznego	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WK_S P6S_WK_P
ZPR_W02	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii, geografii, architektury i urbanistyki właściwe dla planowania przestrzennego	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T P6S_WK_P P6S_WK_T
ZPR_W03	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii, geografii właściwe dla zintegrowanego planowania rozwoju	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T

[5] Uniwersalne charakterystyki poziomów w PRK – załącznik do ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 64 i poz. 1010).

[6] Charakterystyki drugiego stopnia PRK – poziomy 6-8 – część I załącznika do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1594).

[7] Charakterystyki drugiego stopnia PRK – poziomy 6-8 – część II załącznika do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1594).

Symbol	Kierunkowe efekty kształcenia	Odniesienie do: – uniwersalnych charakterystyk poziomów w PRK[5] – charakterystyk drugiego stopnia PRK[6]	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia PRK[7] dla obszarów kształcenia z zakresu: *nauk społecznych, przyrodniczych oraz technicznych*
			P6S_WK_S P6S_WK_P P6S_WK_T
ZPR _W04	uwarunkowania planowania strategicznego i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WK_S P6S_WK_P
ZPR _W05	uwarunkowania planowania przestrzennego i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T P6S_WK_P P6S_WK_T
ZPR _W06	uwarunkowania zintegrowanego planowania rozwoju i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T P6S_WK_S P6S_WK_P P6S_WG_T
ZPR _W07	metody, instrumenty i narzędzia planowania strategicznego w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P
ZPR _W08	metody, instrumenty i narzędzia planowania przestrzennego w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T
ZPR _W09	metody, instrumenty i narzędzia zintegrowanego planowania rozwoju w różnych skalach przestrzennych	P6U_W P6S_WG P6S_WK	P6S_WG_S P6S_WG_P P6S_WG_T
Umiejętności: absolwent potrafi			
ZPR _U01	opracować dokumenty właściwe dla planowania strategicznego w różnych skalach przestrzennych	P6U_U P6S_UW	P6S_UW_S P6S_UW_P
ZPR _U02	opracować dokumenty właściwe dla planowania przestrzennego w różnych skalach	P6U_U P6S_UW	P6S_UW_S P6S_UW_P P6S_UW_T
ZPR _U03	opracować dokumenty właściwe dla zintegrowanego planowania rozwoju w różnych skalach przestrzennych	P6U_U P6S_UW	P6S_UW_S P6S_UW_P P6S_UW_T
ZPR _U04	w sposób innowacyjny i kreatywny rozwiązywać złożone i nietypowe problemy związane ze zintegrowanym planowaniem rozwoju w warunkach niepewności i niepełnej informacji, a także dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym oraz instytucjonalnym	P6U_U P6S_UW	P6S_UW_S P6S_UW_P P6S_UW_T
ZPR _U05	planować i organizować pracę indywidualną oraz w zespole	P6U_U P6S_UO	-

Symbol	Kierunkowe efekty kształcenia	Odniesienie do: – uniwersalnych charakterystyk poziomów w PRK[5] – charakterystyk drugiego stopnia PRK[6]	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia PRK[7] dla obszarów kształcenia z zakresu: *nauk społecznych, przyrodniczych oraz technicznych*
ZPR _U06	samodzielnie planować i realizować rozwój kariery zawodowej, uwzględniając przy tym konieczność uczenia się przez całe życie	P6U_U P6S_UU	-
ZPR _U07	komunikować się z otoczeniem, prezentować rezultaty swoich prac oraz uzasadniać swoje stanowisko	P6U_U P6S_UK	-
ZPR _U08	posługiwać się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz specjalistycznym słownictwem z zakresu zintegrowanego planowania rozwoju	P6U_U P6S_UK	-
Kompetencje społeczne: absolwent jest gotów do			
ZPR _K01	odpowiedzialnego i rzetelnego rozwiązywania problemów poznawczych oraz praktycznych z uwzględnieniem posiadanej wiedzy oraz zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych	P6U_K P6S_KK	-
ZPR _K02	stosowania, tworzenia, rozwijania oraz upowszechniania wzorów właściwego postępowania w środowisku pracy i poza nim	P6U_K P6S_KR	-
ZPR _K03	podejmowania indywidualnych wyzwań oraz inicjowania prac zespołowych, dokonując przy tym krytycznej oceny siebie i zespołu, a także ponoszenia odpowiedzialności za skutki działań własnych oraz zespołu	P6U_K P6S_KR	-
ZPR _K04	inicjowania, inspirowania i organizowania działań na rzecz interesu publicznego oraz otoczenia społeczno-gospodarczego	P6U_K P6S_KO	-
ZPR _K05	myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P6U_K P6S_KO	-

2. Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku studiów obejmujący kompetencje inżynierskie

Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku studiów prowadzącego do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera uwzględnia charakterystyki drugiego stopnia dla poziomów 6-7 obejmujące kompetencje inżynierskie określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6-8.

Symbol	Kierunkowe efekty kształcenia	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia PRK dla kwalifikacji obejmujących kompetencje inżynierskie[8]
Wiedza: absolwent zna i rozumie		
ZPR_W01	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii oraz geografii właściwe dla planowania strategicznego	P6S_WG P6S_WK
ZPR_W02	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii, geografii, architektury i urbanistyki właściwe dla planowania przestrzennego	P6S_WG P6S_WK
ZPR_W03	koncepcje i teorie z zakresu ekonomii, socjologii, geografii, architektury i urbanistyki właściwe dla zintegrowanego planowania rozwoju	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W04	uwarunkowania planowania strategicznego i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W05	uwarunkowania planowania przestrzennego i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W06	uwarunkowania zintegrowanego planowania rozwoju i zależności między nimi w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W07	metody, instrumenty i narzędzia planowania strategicznego w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W08	metody, instrumenty i narzędzia planowania przestrzennego w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
ZPR _W09	metody, instrumenty i narzędzia zintegrowanego planowania rozwoju w różnych skalach przestrzennych	P6S_WG P6S_WK
Umiejętności: absolwent potrafi		
ZPR _U01	opracować dokumenty właściwe dla planowania strategicznego w różnych skalach przestrzennych	P6S_UW
ZPR _U02	opracować dokumenty właściwe dla planowania przestrzennego w różnych skalach	P6S_UW
ZPR _U03	opracować dokumenty właściwe dla zintegrowanego planowania rozwoju w różnych skalach przestrzennych	P6S_UW
ZPR _U04	w sposób innowacyjny i kreatywny rozwiązywać złożone i nietypowe problemy związane ze zintegrowanym planowaniem rozwoju w warunkach niepewności i niepełnej informacji, a także dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym oraz instytucjonalnym	P6S_UW

[8] Charakterystyki drugiego stopnia PRK – poziomy 6-8 – część III załącznika do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1594).

5) Program studiów

Program studiów nawiązuje do modułowej organizacji procesu kształcenia. Oznacza to, że cały program składa się z kursów, które będą pogrupowane w moduły, przy zachowaniu zasady łączenia wiedzy akademickiej, umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych. Każdy moduł jest realizowany przy założeniu wykorzystania zróżnicowanych metod i technik kształcenia podkreślając w ich strukturze znaczenie zajęć praktycznych, pracy zespołowej i podejścia problemowego. Każdy moduł powinien przewidywać realizację kursów w następujących formach: wykład, ćwiczenia (warsztat, laboratorium) oraz w zależności od problematyki kursu: e-learningu, pracy własnej (w podejściu problemowym wykonywanej indywidualnie i zespołowo), spotkanie z praktykiem, wizyta w przedsiębiorstwie (instytucji), zajęcia terenowe, wykonanie projektu w ramach zlecenia pochodzącego z otoczenia gospodarczego. Zakłada się, że w ramach realizacji procesu dydaktycznego w każdym kursie zaangażowani będą:

- nauczyciele akademiccy,
- praktycy aktywni zawodowo w sferach działalności związanych z kształtowanymi umiejętnościami i kompetencjami (w tym nauczyciele akademiccy z doświadczeniem praktycznym),
- eksperci krajowi reprezentujący ośrodki akademickie oraz administrację publiczną różnych szczebli w Polsce.

Proces dyplomowania na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* jest innowacyjny w stosunku do dotychczas prowadzonych kierunków studiów na WNGiG. Absolwent w procesie dyplomowania przygotowuje pracę dyplomową w formie skompletowanego i usystematyzowanego portfolio, które poszerzone jest o wybrany i uzgodniony z promotorem problem opracowany w kontekście teoretyczno-operacyjnym, na bazie uzyskanych przez studenta w toku studiów: wiedzy, umiejętności i kompetencji. Ponadto w trakcie egzaminu dyplomowego student odpowiadać będzie na pytania z przedstawionego wcześniej zakresu zagadnień.

Partnerami strategicznymi w procesie kształcenia będą:

- Ministerstwo Rozwoju:
  - Departament Strategii Rozwoju
- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego:
  - Departament Polityki Regionalnej
  - Departament Infrastruktury (Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego)
- Urząd Miasta Poznania:
  - Wydział Rozwoju
  - Miejska Pracownia Urbanistyczna.

Proponowaną strukturę programu studiów na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Struktura programu studiów na kierunku *zintegrowane planowanie* rozwoju

Grupa modułów	Moduł	Kurs
Ogólne	Wprowadzający	Podstawy zintegrowanego planowania rozwoju
		Demografia i geografia ludności
		Megatrendy rozwoju społecznego i gospodarczego
		Ochrona własności intelektualnej
		Metody pracy naukowej
	Podstawowe narzędzia w planowaniu rozwoju	IT w planowaniu
		Matematyka i statystyka
		Kartografia społeczno-ekonomiczna i systemy informacji geograficznej
	Umiejętności interpersonalne	Trening kontroli stresu i emocji
		Asertywność w zarządzaniu sobą i budowaniu relacji
		Zarządzanie potencjałem
		Kreatywne metody pracy indywidualnej i zespołowej
		Zarządzanie czasem
	Metodologiczny	Metodologia badań naukowych
		Metody analizy przestrzennej
	Globalizacja i integracja europejska	Globalizacja i integracja gospodarcza
		Społeczno-kulturowy wymiar globalizacji
		Polska w UE - konsekwencje integracji
		Fundusze pomocowe w Polsce
Przyrodnicze	Przyrodniczy	Rozwój zrównoważony
		Kształtowanie i ochrona środowiska
		Przyrodnicze uwarunkowania planowania rozwoju
	Analiza środowiskowa	Analiza i ocena środowiska przyrodniczego
		Ocena oddziaływania na środowisko
Administracyjno-prawne	Prawno-administracyjny	Podstawy prawa
		Prawo cywilne (prawo rzeczowe i podstawowe umowy)
		Prawo administracyjne
		Podstawy prawne planowania przestrzennego
		Samorząd terytorialny w Polsce
	Finansowy	Teoretyczne podstawy finansów publicznych
		Zarządzanie finansami publicznymi
		Praktyka finansów publicznych w Polsce
	Zarządzanie w sektorze publicznym	Teorie i koncepcje zarządzania publicznego
		Organizacja sektora publicznego na poziomie lokalnym
		Zarządzanie w polityce przestrzennej
	Usługi w rozwoju lokalnym	Polityka rozwoju handlu i usług komercyjnych
		Polityka rozwoju samorządowych usług publicznych
		IT w usługach administracyjnych
Społeczno-ekonomiczne	Ekonomiczny	Mikroekonomia
		Makroekonomia
		Podstawy organizacji i zarządzania
	Rozwój miast i obszarów wiejskich	Ekonomika i rozwój miast
		Rozwój obszarów wiejskich
	Przestrzenno-ekonomiczny	Geografia ekonomiczna
		Lokalizacja działalności gospodarczej
	Polityka społeczno-gospodarcza	Polityka społeczna

Grupa modułów	Moduł	Kurs
		Polityka gospodarcza
	Społeczny	Socjologia
		Geografia społeczna
		Geografia kultury
	Ekonomia przestrzenna	Podstawy ekonomii przestrzennej
		Metody ekonomii przestrzennej
		Modelowanie przestrzenne w praktyce
	Partycypacja społeczna	Uspołecznienie procesu rozwoju lokalnego i regionalnego
		Partycypacja społeczna w planowaniu przestrzennym
	Innowacyjność	Innowacje w gospodarce - od skali lokalnej do globalnej
		Gospodarka cyfrowa
	Przedsiębiorczość	Prowadzenie własnej działalności gospodarczej
		Formy finansowania działalności gospodarczej
Planistyczne	Planowanie przestrzenne i jego narzędzia I	Teoretyczne podstawy planowania przestrzennego
		Aplikacyjne aspekty planowania przestrzennego
		Urbanistyka z elementami architektury
		Grafika inżynierska
	Wiedza i umiejętności inżynierskie	Podstawy inżynierskiej dokumentacji graficznej
		Wybrane systemy infrastruktury technicznej
		Fizyka
	Planowanie przestrzenne i jego narzędzia II	Modelowanie 3d i dokumentacja projektowa
		Techniki zapisu planistycznego
		Analiza i projektowanie urbanistyczne
		Planowanie lokalne
	Rewitalizacja	Wstęp do rewitalizacji obszarów zdegradowanych
		Programowanie rewitalizacji
		Dobre praktyki w zakresie rewitalizacji miast i obszarów wiejskich
		Projekty rewitalizacyjne
	IT w planowaniu przestrzennym i strategicznym	Kartografia internetowa
		Podejście krytyczne w SIG
		Analiza geoinformacyjna
		Pomożemy rozwiązać Twój problem z SIG
	Planowanie przestrzenne w Europie	Systemy planistyczne i polityki przestrzenne w Europie i na świecie
		Warsztaty z polityk planistycznych
Strategiczne	Planowanie strategiczne i jego narzędzia II	Zarządzanie projektami i ich finansowanie ze źródeł europejskich
		Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju
		Marketing terytorialny
	Planowanie strategiczne i jego narzędzia I	Wprowadzenie do planowania strategicznego
		Diagnozowanie obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego
		Tworzenie strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
	Planowanie strategiczne w Europie	Wyzwania dla planowania strategicznego w państwach i regionach UE
		Nowe koncepcje w planowaniu rozwoju miast europejskich

Grupa modułów	Moduł	Kurs
		Dobre praktyki miast europejskich w planowaniu strategicznym
Zintegrowane planowanie rozwoju	Zintegrowane planowanie rozwoju na poziomie państwa	Model zintegrowanego planowania rozwoju w Polsce
		Proces i dokumenty w planowaniu zintegrowanym w Polsce
	Zintegrowane planowanie rozwoju na poziomie województwa	Region ekonomiczny i jego czynniki rozwoju
		Proces i dokumenty w zintegrowanym planowaniu rozwoju regionu
	Zintegrowane planowanie rozwoju w obszarach funkcjonalnych	Zintegrowane planowanie rozwoju obszarów funkcjonalnych
		Zintegrowane planowanie rozwoju Metropolii Poznań
	Zintegrowane planowanie rozwoju na poziomie gminy	Teoria zintegrowanego planowania rozwoju na poziomie gminy
		Integracja potencjałów rozwojowych gminy
		Zintegrowany program rozwoju gminy
		Integracja zarządzania rozwojem w gminie
	Zintegrowane planowanie rozwoju w Europie	Geneza i kontekst zintegrowanego planowania rozwoju w UE
		Warsztaty zintegrowanego planowania rozwoju w UE
		Europejskie doświadczenia zintegrowanego planowania rozwoju

Stan na 21.01.2018 r.

Źródło: opracowanie własne

6) Profil absolwenta

Absolwent studiów inżynierskich na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM w Poznaniu posiada wiedzę teoretyczną, umiejętności praktyczne oraz kompetencje społeczne z zakresu nauk: o Ziemi, społecznych oraz technicznych. Interdyscyplinarność studiów pozwala absolwentom na działalność m.in. w zakresie: zintegrowanego planowania rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego, kreowania polityki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, wykorzystania metod i modeli statystycznych i ekonometrycznych, zastosowania nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym narzędzi GIS, wykonywania indywidualnych i grupowych projektów.

Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne zdobyte podczas studiów I stopnia na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* pozwalają absolwentom na podjęcie działalności zawodowej (również własnej działalności gospodarczej) w kraju i za granicą w zespołach projektowych z zakresu planowania zintegrowanego, planowania przestrzennego oraz urbanistyki, przygotowywania opracowań strategicznych i przyrodniczych oraz udział w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego. Absolwenci posiadają interdyscyplinarną wiedzę z dyscyplin naukowych związanych z planowaniem strategicznym takich jak: ekonomia, socjologia, nauki o zarządzaniu, geografia, a także planowaniem przestrzennym jak architektura i urbanistyka. Dodatkowo posiadają kompetencje inżynierskie. Połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji z wymienionych dyscyplin naukowych umożliwia absolwentom podejmowanie działań w zakresie terytorialnej integracja planowania strategicznego i przestrzennego. Absolwenci studiów mogą podejmować zatrudnienie w: jednostkach administracji rządowej i samorządowej (np. urzędach gmin, urzędach marszałkowskich, urzędach wojewódzkich), firmach przygotowujących opracowania strategiczne (np. strategia rozwoju) oraz planistyczne(np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego). Szczególnie cenne dla pracodawców są kompetencje absolwentów związane z umiejętnością uwzględniania w działalności zawodowej wyzwań, potrzeb i specyfiki dwóch sfer tj. strategicznej i przestrzennej w zintegrowanym planowania rozwoju. Absolwenci studiów gotowi są do samodzielnego pogłębiania i poszerzania swojej wiedzy, doskonalenia umiejętności i kompetencji społecznych, co jest niezwykle istotne na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy. Absolwenci studiów przygotowani są do kontynuacji kształcenia na studiach II stopnia lub studiach podyplomowych. Ponadto mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i politycznym np. działać w zespołach zajmujących się planowaniem strategicznym i planistycznym, uczestniczyć w pracach komitetów rewitalizacyjnych, czy stowarzyszeniach zajmujących się ładem przestrzennym oraz rozwojem zrównoważonym, zajmując we wszystkich z nich szczególną rolę, jaką jest integracja procesów rozwojowych na danym terenie.

7) Grupa docelowa

Grupę docelową studiów na kierunku *zintegrowana planowanie rozwoju* stanowią przede wszystkim osoby zainteresowane podjęciem pracy w administracji publicznej, a także obecnie zatrudnieni w tej sferze gospodarki państwa oraz własnej działalności gospodarczej. Jak wynika z Raportu *Potrzeby kształcenia kadr administracji publicznej w zakresie zarządzania rozwojem* (2010) opracowany przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, istnieje pilna potrzeba poprawy jakości kadr administracji publicznej w Polsce, a zwłaszcza poszerzenie ich kompetencji w zakresie prowadzenia polityki rozwoju z uwzględnieniem współczesnych tendencji globalnych, w tym wykorzystania zintegrowanego planowania rozwoju na rzecz wzmacniania potencjałów endogenicznych poszczególnych obszarów. Potrzebę tę, jak już wspomniano, potwierdzają również założenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego *2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie* (2010), w której Cel 3 *Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie* zakłada konieczność poprawy jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym poprzez poprawę wiedzy, kwalifikacji i umiejętności aktualnych i przyszłych pracowników administracji publicznej. Znaczenie tych działań podkreśla I Obszar strategiczny Strategii Rozwoju Kraju 2020 (2012) *Sprawne i efektywne państwo*, który stanowi obszar kwalifikowanej interwencji w perspektywie finansowej 2014-2020 zgodnie z Celem tematycznym nr 11 Pakietu legislacyjnego 2014-2020 *Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej* (Zbiór aktów…, 2014). Bardzo ważnym uwarunkowaniem dla podjęcia kształcenia na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* są aktualnie zachodzące zmiany w polskim modelu polityki rozwoju. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (2017) przyjęta przez rząd jako aktualizacja średniookresowej strategii rozwoju kraju podtrzymuje w założeniach nadrzędną rolę podejścia zintegrowanego w programowaniu i realizacji interwencji publicznej w Polsce. Trwające prace legislacyjne zmierzające do zmiany podstaw prawnych planowania strategicznego (nowelizacja Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) oraz planowania przestrzennego (Kodeks urbanistyczno-budowlany) przewidują wprowadzenia jako obligatoryjnych dokumentów planów zintegrowanych przygotowywanych i realizowanych przy wykorzystaniu pełnej koordynacji i komplementarności sfery planowania strategicznego i planowania przestrzennego. Wprowadzane zmiany stanowią wyzwanie dla administracji publicznej, która już obecnie zgłasza zapotrzebowanie na specjalistów z zakresu planowania zintegrowanego. Absolwenci kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* mają szansę spełnić te oczekiwania, a Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, posiadający doświadczenie w zakresie kształcenia odnoszącego się do prowadzenia polityki rozwoju zorientowanej terytorialnie, wydaje się szczególnie predysponowany do realizacji tego zadania przy pełnym wykorzystaniu potencjału naukowo-dydaktycznego wszystkich jednostek tworzących Wydział oraz zakładanej szerokiej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

Kandydat na studia na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* musi spełniać wymagania szczegółowo określone w uchwałach rekrutacyjnych Senatu UAM (konkurs świadectw dojrzałości, obejmujący wybrane przedmioty spośród następujących: język obcy nowożytny, geografia, biologia, matematyka, fizyka i astronomia lub fizyka). Szczególnie

predestynowani są absolwenci szkół średnich, którzy interesują się funkcjonowaniem społeczeństwa i gospodarki, posiadają podstawowe umiejętności analizowania zjawisk społeczno-gospodarczych i przyrodniczych, uogólniania, posiadają zmysł estetyczny oraz inteligencję przestrzenną, a także wykazują zainteresowanie aspektami technicznymi funkcjonowania miast i obszarów wiejskich. Oferta skierowana jest przede wszystkim do uczniów liceów ogólnokształcących, zespołów szkół i techników – w szczególności z klas z poszerzonym zakresem geografii, matematyki lub wiedzy o społeczeństwie.

Kandydaci na studia na kierunku *zintegrowane planowanie rozwoju* to osoby:

1) lubiące wyzwania takie jak kształcenie na nowym, unikatowym kierunku studiów,
2) chcące szybko zareagować na potrzebę wdrażania nowych przepisów prawnych związanych ze zintegrowanym planowaniem rozwoju,
3) interesujące się sprawami lokalnego i ponadlokalnego rozwoju np. zaangażowane w działalność lokalnych stowarzyszeń i organizacji,
4) zainteresowane przewidywaniem i prognozowaniem zmian społecznych, gospodarczych i przestrzennych,
5) gotowe podjąć wyzwania wykonywania projektów w grupach, pod opieką doświadczonych nauczycieli akademickich, ale również we współpracy z praktykami reprezentującymi administrację oraz biura projektowe.

BIBLIOGRAFIA

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020, 2011, W kierunku sprzyjającej społecznemu włączeniu, inteligentnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów, Nieformalne spotkanie Ministrów ds. planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego, 19.05.2011, Godollő.

Barca F., 2009, An Agenda for a Reformed Cohesion Policy, A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations, Independent Report.

Barca. F., McCann P., Rodriguez-Pose A., 2012, The case for regional development intervention: place-based versus place-neutral approaches, Journal of Regional Science, 52, 1, s. 134-152.

Blowers A. 1993, Planning for a sustainable environment, Earthscan Publications Ltd., London.

Borys T. 2011, Zrównoważony rozwój – jak rozpoznać ład zintegrowany, Problemy ekorozwoju – Problems of sustainable development, 2011, vol. 6, no 2, s.75-81.

Churski P., 2014a, The polarization-diffusion model in the changes to the cohesion policy - the consequences to the direction of the growth policy, W: (red.) P. Churski. The social and economic growth vs. the emergence of economic growth and stagnation areas, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, s. 13-27.

Churski P., 2014b, Variations in the spatial distribution of areas of economic growth and stagnation in Poland: Determinants and consequences, Quaestiones Geographicae 33(2), s. 63-78.

Churski P., Motek P., 2016. Zintegrowane planowanie rozwoju - projekt przygotowania programu i uruchomienia kształcenia na nowym kierunku studiów w obszarze gospodarki przestrzennej. Biuletyn KPZK, 260, s. 22-40.

Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth), Komunikat Komisji, COM (2005) 2020, Komisja Wspólnot Europejskich, 2010, Bruksela.

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego (European Spatial Development Perspective), 1999, Raport z konferencji Ku wyważonemu i zrównoważonemu rozwojowi terytorium Unii Europejskiej (Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the EU), 1999, Poczdam.

Faludi A., 2006, From European Spatial Development to Territorial Cohesion Policy, Regional Studies, vol. 40, no. 6, pp. 667-678.

Growing unequal?: Income Distribution and Poverty in OECD Countries, OECD Report 2008, Paris.

Kaczmarek T., Ryder A., 2015a. Top-down and bottom-up metropolitan integration in Poland. W: (eds.) J. Bucek, A. Ryder, Governance in transition. Springer, Dordrecht.

Kaczmarek T., 2015b. Functional urban areas as the focus of developmnet policy in Poland. Rozwój regionalny i polityka regionalna, 29/2015, IGSEiGP UAM. Poznań

Kaczmarek T., 2015c. Uwarunkowania, stan i perspektywy współpracy samorządowej w obszarach metropolitalnych. W: (red.) M. Dej, K. Janas, O. Wolski, Współpraca miejsko-wiejska w Polsce. Uwarunkowania i potencjał. Instytut Rozwoju Miast. Kraków.

Karta Lipska 2007, Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich, Nieformalne spotkanie Ministrów ds. planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej, 24-25.05.2007, Lipsk.

Kiełczewski D., 2009, Od koncepcji ekorozwoju do ekonomii zrównoważonego rozwoju, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Kudłacz T., 2015. Problemy integracji planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym. Studia KPZK PAN, 161, s. 31-42.

Markowski T., 2014, Zintegrowane planowanie rozwoju – dylematy i wyzwania. Maszynopis.

Markowski T., Drzazga D., 2015. Koncepcja systemu zintegrowanego planowania rozwoju w Polsce (założenia i zasady kierunkowe budowania systemu). Studia KPZK PAN, nr CLXIV, s. 10-42.

Mierzejewska L., 2006, Rola planowania przestrzennego w rozwoju zrównoważonym miast. W: (red.) J. Słodczyk, D. Rajchel, Polityka zrównoważonego rozwoju oraz instrumenty zarządzania miastem, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 11–28.

Mierzejewska L., 2015. Zrównoważony Rozwój miasta – wybrane sposoby pojmowania, koncepcje i modele. Problemy Rozwoju Miast, Kwartalnik Naukowy Instytutu Rozwoju Miast, XII, II/2015, s. 5–11.

Molle W., 2007, European Cohesion Policy, Routledge, London.

Noworól A., 2013, Zarządzanie rozwojem w kontekście nowej polityki regionalnej, Studia Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 169, s. 157-167.

Noworól A., 2014, Ekspertyza. Przegląd i ocena obowiązującego systemu zarządzania polityką rozwoju na poziomie regionalnym, subregionalnym, powiatowym i gminnym wraz z rekomendacjami dotyczącymi pożądanych zmian w celu budowy modelu spójnego z poziomem krajowym, Ministerstwo Rozwoju i Infrastruktury, Kraków – Warszawa.

Ósme sprawozdanie z postępów w dziedzinie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, Regionalny i miejski wymiar kryzysu, {SWD (2013) 232 final}, COM (2013) 463 final, Bruksela, 26.6.2013.

Pakt Amsterdamski – Agenda Miejska UE, 2016, Spotkanie Ministrów ds. rozwoju miast, Amsterdam.

Parysek J., 2014, Systemowy model planowania przestrzennego wyzwaniem dla gospodarki przestrzennej w Polsce, W: (red.) S. Ciok, K. Janc, Współczesne wyzwania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej, t.2, Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, 33/2, Wrocław, s. 9-24.

Parysek J., 2015, Rola lokalnego samorządu terytorialnego w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gmin. Ruch Prawniczy, Socjologiczny i Ekonomiczny, LXXVII, 3, s. 27-46.

Parysek J., 2016a, W poszukiwaniu nowego systemu organizacji, struktury i funkcjonowania gospodarki przestrzennej w Polsce, Problemy rozwoju miast, Kwartalnik Naukowy Instytutu Rozwoju Miast Rok XIII, Zeszyt I/2016, s. 39-49.

Parysek J., 2016b, Pytania o przyszłość gospodarki przestrzennej w Polsce (Po 13 latach obowiązywania regulacji prawnych z 2003 r.). Ruch Prawniczy, Socjologiczny i Ekonomiczny, LXXVIII, 2, s. 37-58.

Parysek J., 2016c, W poszukiwaniu nowego systemu organizacji, struktury i funkcjonowania gospodarki przestrzennej w Polsce. Problemy Rozwoju Miast, Kwartalnik Naukowy Instytutu Rozwoju Miast, XIII, z. I/2016, s. 39-49.

Parysek J., 2017. Narodziny kierunku i początki kształcenia w zakresie gospodarki przestrzennej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Biuletyn KPZK PAN, z. 266, s. 11-28.

Petrişor A. I., Petrişor L. E., 2013, The shifting relationship between urban and spatial planning and the protection of the environment: Romania as a case study, Present Environment and Sustainable Development, 7 (1), s. 268-276.

Potrzeby kształcenia kadr administracji publicznej w zakresie zarządzania rozwojem, 2010, Raport z badań na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, Poznań.

Report of the World Commission on Environment and Development, 42/187, General Assembly, 96th plenary meeting, 11 December 1987, United Nations.

Regional Development Policies in OECD Countries, OECD Report 2010, Paris.

Reshaping Economic Geography. World Development Report 2009: November 2008, The World Bank.

Rogall H., 2010, Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Zysk i spółka, Warszawa.

Seventh Report on Economic, Social and Territorial Cohesion. My Region, My Europe, Our Future, 2017. European Comission, Luxembourg.

Sixth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion, Investment for jobs and growth: Promoting development and good governance in EU regions and cities, Regional and Urban Policy, European Commission, July 2014, Brussels.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r., Ministerstwo Rozwoju, Warszawa.

Strategia Rozwoju Kraju 2020, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Strategicznie dla rozwoju. Polityka rozwoju w zintegrowanym podejściu, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, lipiec 2011, Warszawa.

System Zarządzania Rozwojem Polski, Projekt z dnia 10 lipca 2017r., Ministerstwo Rozwoju, 2017, Warszawa.

Turner R. K., Pearce D. W., 1992, Sustainable Development: Ethics And Economics, Centre for Social and Economic Research on The Global Environment, CSERGE Working Paper PA 92-09, London.

Woźniak J., 2015. Wybrane aspekty zintegrowanego planowania rozwoju – perspektywa regionalna. Studia KPZK PAN, 161, s. 43-50.

Założenia i kierunkowe zasady budowania zintegrowanego systemu planowania rozwoju opracowane na podstawie dyskusji warsztatowej przez zespół KPZK PAN, TUP i zaproszonych ekspertów, Raport - wersja robocza 1.10.2014, maszynopis.

Zbiór aktów prawnych Unii Europejskiej w zakresie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014, Warszawa.

Ziobrowski Z., 2015. Ku zintegrowanemu planowaniu. Studia KPZK PAN, 161, s. 27-30.

Zrównoważona Europa dla lepszego świata: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej, Komunikat Komisji, COM(2001) 264, Komisja Wspólnot Europejskich, 2001, Bruksela.